

CZAS NA ZMIANY





CZAS NA ZMIANY

#BAZAFMS

POSTULATY OPRACOWANE PRZEZ ZESPÓŁ PROGRAMOWY FEDERACJI MŁODYCH SOCJALDEMOKRATÓW

- 1. Zdrowie**
- 2. Edukacja**
- 3. Świeckość**
- 4. Bezpieczeństwo**
- 5. Środowisko**
- 6. Gospodarka**
- 7. Wolność**
- 8. Kultura**
- 9. Polityka społeczna**
- 10. Infrastruktura**
- 11. Rolnictwo**



ZDROWIE

1. **Zwiększenie finansowania.** Postulujemy zwiększenie wydatków na zdrowie do 8% PKB. Chcemy rozszerzenia listy leków refundowanych, szerokiego programu odbudowy, renowacji i modernizacji placówek medycznych, zakupu nowego sprzętu medycznego i podniesienia płac dla wszystkich pracowników medycznych.
2. **Reforma psychiatrii dziecięcej.** Stan opieki psychiatrycznej w Polsce jest w opłakanym stanie. Oddziały są przepełnione, przestarzałe, a ich stan zbyt często przypomina więzienia lub scenografie z horrorów. Musimy natychmiast zwiększyć liczbę oddziałów psychiatrii dziecięcej i poziom ich finansowania. Skuteczna praca nad zdrowiem psychicznym wymaga zapewnienia pacjentom kompleksowej, profesjonalnej opieki, wygodnych, bezpiecznych warunków i przyjaznego otoczenia. Polska, a w szczególności polskie dzieci, potrzebują nowoczesnych placówek medycznych i wykwalifikowanego, wrażliwego personelu, przestrzegającego najwyższych standardów i rozumiejącego charakterystykę współczesnych problemów dzieci i młodzieży.
3. **Ograniczenie paraleków.** Polacy znajdują się w czołówce narodów nadużywających paraleków. Przeciwstawiamy się nachalnemu reklamowaniu suplementów diety, zarówno w mediach internetowych, radiowych, telewizyjnych, jak i na wszelkiego rodzaju banerach i plakatach w przestrzeni publicznej. Takie reklamy mają na celu

zachęcić odbiorców do korzystania z często uzależniających i szkodliwych paraleków bez recepty. Powinniśmy ograniczyć takie reklamy w trosce o dobro i zdrowie Polek i Polaków.

4. **Leki po 5zł.** Chcemy odbudowy polskiego przemysłu farmaceutycznego, który uniezależni nas od zagranicznych koncernów. Najbardziej dotkniętymi wysokimi cenami leków są emeryci, osoby ubogi i z niepełnosprawnościami, dlatego proponujemy przyjęcie rozwiązań, które zapewnią ceny leków na poziomie nieprzekraczającym 5 złotych. Tak, aby nikt już nigdy nie musiał wybierać między lekami a chlebem.
5. **Więcej lekarzy.** Skuteczna ochrona zdrowia Polek i Polaków wymaga zwiększenia liczby lekarzy i pielęgniarek. Musimy zwiększyć wydatkowanie na uczelnie medyczne i podwoić liczbę miejsc na kierunkach lekarskich oraz zagwarantować płatne praktyki dla studentów i studentek kierunków medycznych.
6. **In vitro.** Każdy ma prawo do posiadania potomstwa. Oczekujemy aktywnego włączenia się państwa i samorządów w proces leczenia niepłodności i pełnej refundacji zabiegów zapłodnienia metodą in vitro.
7. **Psycholog i dentysta w każdej szkole.** Opiekę psychologiczną i stomatologiczną zapewniają w Polsce przede wszystkim podmioty prywatne. Oczekujemy zerwania z bezwzględną logiką zysku, jeżeli chodzi o zdrowie dzieci i młodzieży, ponieważ każdy, niezależnie od zasobności portfela, ma prawo do zdrowia. Postulujemy przywrócenie dyżurów dentysty i psychologa dzieci i młodzieży w każdej szkole, ponieważ konsekwencje zaniedbań na wczesnych etapach rozwoju, odbijać się będą na dalszym życiu i zdrowiu Polek i Polaków.
8. **Prawo do znieczulenia.** W XXI wieku stan medycyny jest na etapie, który każdemu pacjentowi i każdej pacjentce może zapewnić znieczulenie od zbędnego cierpienia w trakcie zabiegów. Postulujemy pełną refundację i dostęp do znieczulenia w trakcie wszystkich inwazyjnych i bolesnych zabiegów, o ile nie narusza to ich poprawnego przebiegu.
9. **Emerytura dla opiekuna medycznego.** Postulujemy formalną rejestrację stanowiska opiekuna i wliczenie do lat pracy poświęconych na opiekę nad osobą wymagającej stałej opieki nad członkiem rodziny lub partnerem.



EDUKACJA

1. **Szkoła przyszłości.** Zastanówmy się w jakim modelu powinna funkcjonować polska szkoła. Nauka powinna być skupiona na kwestiach praktycznych czy teoretycznych? Kogo ma kształcić – porządnego obywatela, mądrego człowieka czy sprawnego pracownika? Chcemy wypracowania nowego, innowacyjnego modelu edukacji, dostosowanego do standardów życia w XXI wieku.
2. **Godne płace nauczycieli.** Od jakości kadry nauczycielskiej zależy przyszłość milionów obywateli i obywaterek, dlatego domagamy się długo wyczekiwanego, znaczącego wzrostu płac i prestiżu zawodu nauczyciela oraz refundacji kursów doskonalących przez cały okres pracy w szkole.
3. **Reforma godziny wychowawczej.** Godzina wychowawcza w obecnych warunkach jest fikcją. Postulujemy przekształcenie jej w przestrzeń do współpracy z organizacjami pozarządowymi i specjalistami, którzy poprowadzą zajęcia poświęcone edukacji obywatelskiej, klimatycznej, pracowniczej, seksualnej, antydyskryminacyjnej i emocjonalnej. Godzina wychowawcza może być przedmiotem, na którym nauczymy się również spokojnej i rzeczowej dyskusji.
4. **Blok zajęć praktycznych.** W nowoczesnych społeczeństwach zanikają umiejętności wykonywania praktycznych czynności życia codziennego, takich jak wymiana gniazdek, naprawa kranu czy roweru, szycie, gotowanie i tym podobne umiejętności,

znane pokoleniu naszych rodziców i dziadków. Proponujemy przywrócenie zajęć o charakterze praktyczno-technicznym w takim wymiarze godzinowym, który pozwoli zapewnić dzieciom i młodzieży podstawy znajomości techniki.

5. **Elastyczne nauczanie.** Szkoła nie musi, a może wręcz nie powinna, działać w systemie urzędowym. Godziny nauczania należy dostosować do największej wydajności uczniów. Potrzebna jest również większa swoboda w kształtowaniu swojej drogi edukacyjnej i sportowej przez uczniów szkół średnich. Chcielibyśmy szkoły średniej opartej o system modułowy, w którym poza niezbędną podstawą, każdy dowolnie i płynnie mógłby kształtować proces swojej edukacji.
6. **Szkoła po pandemii.** System zdalnego nauczania zaskoczył polskie szkoły, obniżył jakość nauczania i radykalnie ograniczył relacje międzyludzkie, niezbędne w skutecznym procesie kształcenia. Przyniósł jednak również możliwości, z których należy spróbować skorzystać w przyszłości. Postulujemy stworzenie wirtualnej platformy do zdalnych kursów i wykładów międzyklasowych, międzyszkolnych i ogólnopolskich. Chcemy systemu, który ograniczy konieczność pobierania płatnych korepetycji na rzecz bezpłatnego, dodatkowego przygotowania do egzaminów, ale również bezpośrednich spotkań z najlepszymi specjalistami z Polski i świata. System ten koordynowany powinien być we współpracy szkół, kuratoriów, Ministerstwa Edukacji i Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.
7. **Dobra alternatywa dla liceum.** Musimy systemowo zerwać z przekonaniem, że dobre wykształcenie zapewnia wyłącznie liceum skończone maturą. Wszystkie drogi edukacyjne powinny być równie ważne i rozwijające, choć różnią się charakterem i specjalizacją. Postulujemy unowocześnienie, dofinansowanie i przywrócenie znaczenia szkołom branżowym i technikom, jako równoprawnej drodze edukacyjnej młodych ludzi.
8. **Instytuty Marii Skłodowskiej-Curie.** Wzorem niemieckich instytutów Maxa Plancka proponujemy powołanie badawczych Instytutów Marii Skłodowskiej-Curie, które zajmowałyby się prowadzeniem wyspecjalizowanych badań z dziedziny nauk przyrodniczych, technicznych, społecznych, humanistycznych i medycznych. Instytuty zbierałyby wybitnych specjalistów i najzdolniejszych polskich studentów i doktorantów, przyczyniając się do rozwoju i zwiększania znaczenia polskiej nauki.
9. **Szkoła dla uczniów, nie dla rodziców.** Sprzeciwiamy się logice, według której dzieci są własnością rodziców, a szkoła przedłużeniem ich władzy. Uczniowie, wraz z procesem rozwoju, powinni być traktowani jako równorzędni partnerzy do dyskusji oraz zyskiwać coraz większe możliwości decydowania o sobie i swoim procesie kształcenia. Rolą nauczycieli, jako wykształconych pedagogów, jest jak najlepiej służyć dzieciom, poszerzać ich wiedzę, rozwijać kompetencje, pomagać w problemach i pełnić ambitną rolę wychowawczą.



ŚWIECKOŚĆ

1. **Równe podatki dla Kościoła.** Kościół Katolicki i inne związki wyznaniowe działające na terenie Rzeczypospolitej, powinny funkcjonować na równych zasadach z innymi przedsiębiorstwami. Związki wyznaniowe, pobierające opłaty za usługi o charakterze religijnym, powinny podlegać opodatkowaniu. Kościół i jego pracownicy powinni podlegać wszystkim procesom prawnym, kontrolnym i skarbowym, jak każda inna firma.
2. **Stop indoktrynacji dzieci!** Żądamy wyprowadzenie religii ze szkół. Publiczna szkoła musi być instytucją w pełni świecką, w której młodzież zdobywać będzie wiedzę a nie wiarę, a ideologię katolicką zastąpi rzetelna edukacja. Proponujemy zastąpienie religii lekcjami filozofii, które poprowadzą świeccy pedagodzy.
3. **Usunięcie art. 196 KK.** Postulujemy usunięcie z Kodeksu Karnego artykułu dotyczącego obrazy uczuć religijnych. Świeckie państwo nie może chronić abstrakcyjnych, niejasnych uczuć religijnych. Osoby, które czują się osobiście znieważone, mogą dochodzić swoich praw w sądzie na podstawie art. 216 Kodeksu Karnego.
4. **Świecka służba.** W służbach mundurowych zatrudnionych jest około 550 kapelanów. Wielu z nich znajduje się na etatach funkcjonariuszy, korzystając z przywilejów

mundurowych. Należy skończyć z masowym finansowaniem kapelanów i generalskimi emeryturami dla księży. Państwo ma obowiązek zabezpieczyć potrzeby religijne wyłącznie tych żołnierzy i funkcjonariuszy, których wysyła na misje. Duchowni nie powinni posiadać stopni z racji pełnienia posługi oraz korzystać z przywilejów emerytalnych w takim samym stopniu jak ci, którzy ryzykują swoim życiem i zdrowiem dla bezpieczeństwa Rzeczypospolitej.

5. **Weryfikacja majątku Kościoła.** Kościół Katolicki jest związkiem wyznaniowym, który w największym stopniu żeruje na pieniądzach publicznych. Proponujemy powołanie komisji weryfikacyjnej w sprawie Komisji Majątkowej i Funduszu Kościelnego, która sprawdzi stan dotychczasowych prac i zweryfikuje wszystkie grunty, nieruchomości i majątek, który Kościół pozyskał od skarbu państwa. Jeżeli stało się to bezprawnie, w naddatku lub z naruszeniem reguł, majątek taki powinien zostać zwrócony państwu i obywatelom.
6. **Świeckość sfery publicznej.** Szkoły i urzędy nie są przestrzenią do eksponowania symboli religijnych. Jesteśmy zwolennikami usunięcia krzyży z sal lekcyjnych, korytarzy i biur oraz zdjęcia krzyża z sali sejmowej. Świeckie państwo nie powinno uwzględniać uroczystości religijnych w oficjalnych programach obchodów świąt państwowych czy rocznic wydarzeń historycznych.
7. **Świeckie media publiczne.** Należy zdecydowanie ograniczyć rozpowszechnianie treści o charakterze religijnym w mediach publicznych i zastąpić je kulturą na najwyższym poziomie. Misją mediów publicznych nie jest szerzenie ideologii katolickiej, tylko prezentowanie Polkom i Polakom rzetelnej wiedzy i społecznie wartościowych treści.
8. **Likwidacja klauzuli sumienia.** Każdy kto podejmuje decyzję o wykonywaniu zawodu zaufania publicznego, zobowiązany jest wypełniać swoje obowiązki i działać w granicach prawa. Lekarze, pielęgniarki i farmaceuci nie powinni mieć możliwości wybiórczego wypełniania swoich obowiązków ze względu na wyznanie. Religia jest sprawą prywatną, a jej dogmaty powinny pozostać wyłącznie w sferze indywidualnych wyborów moralnych.



BEZPIECZEŃSTWO

1. **Zwiększenie kontroli nad działaniami Policji.** Brutalne pacyfikacje pokojowych protestów i nadużywanie władzy przez funkcjonariuszy pokazały, że do przywrócenia zaufania niezbędne jest zwiększenie kontroli nad działaniami Policji. Konieczna jest stała rejestracja działań każdego z funkcjonariuszy w trakcie służby – kamery i mikrofony na mundurach, w wozach policyjnych i na komisariatach.
2. **Cyberbezpieczeństwo.** Giganci cyfrowi stale przechwytują i gromadzą nasze dane i wiedzą już o nas więcej, niż nasi najbliżsi. To sytuacja niepokojąca i niebezpieczna dla demokracji. Chcemy, aby Polska włączyła się w europejskie działania na rzecz ograniczenia cyfrowych korporacji. Postulujemy ich sprawiedliwe opodatkowanie, rozbitcie monopolu cyfrowych i odzyskanie społecznej kontroli nad naszymi danymi w oparciu o wspólnice danych. Proponujemy również stworzenie domyślnej, europejskiej, niezależnej od korporacji wyszukiwarki i publicznego adresu e-mail.
3. **No pasaran!** Żądamy dokładnego prześwietlenia i delegalizacji organizacji o profilu ksenofobicznym, rasistowskim, antydemokratycznym i fundamentalistycznym. Nie zgadzamy się na dalsze działanie Obozu Narodowo-Radykalnego, Młodzieży Wszechpolskiej i Instytutu Ordo Iuris.
4. **Europejska obrona.** Chcemy wzmocnienia integracji i zacieśnienia współpracy obronnej na szczęblu państw Unii Europejskiej. Nie możemy pokładać swojego

bezpieczeństwa wyłącznie w rękach Stanów Zjednoczonych, ani przykładąć ręki do polityki opartej na destabilizowaniu innych regionów świata. Jako uzupełnienie systemu obronnego proponujemy powołanie Europejskich Sił Zbrojnych, będących formacją wyłącznie obronną i podlegających demokratycznej, cywilnej kontroli państw członkowskich Unii Europejskiej.

5. **Bezpieczeństwo farmaceutyczne.** Pandemia obnażyła wszystkie słabości potransformacyjnej Polski w wymiarze bezpieczeństwa zdrowotnego. Potrzebujemy odbudowy polskiego przemysłu farmaceutycznego, działającego na potrzeby krajowego rynku i stworzenia warunków do masowej produkcji wyrobów medycznych na potrzeby polskiej ochrony zdrowia i na wypadek kolejnej katastrofy zdrowotnej.
6. **Kontrola antykorupcyjna.** Państwo nie jest na sprzedaż. Chcemy stworzenia skutecznych mechanizmów do stanowczej walki z lobbieniem i korupcją, zarówno wśród polityków wysokiego szczebla, jak i we wszystkich instytucjach publicznych.
7. **Niezależny wymiar sprawiedliwości.** Demokratyczne państwo prawa to takie, w którym politycy nie mieszają się w działanie wymiaru sprawiedliwości. Uważamy za konieczne i oczywiste rozdzielenie funkcji Prokuratora Generalnego i Ministra Sprawiedliwości oraz odpolitycznienie Krajowej Rady Sądownictwa, Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego.



ŚRODOWISKO

1. **Transformacja energetyczna.** W dobie nadchodzącej katastrofy klimatycznej potrzebne są zdecydowane działania na rzecz osiągnięcia neutralności klimatycznej. Transformacja energetyczna określi następne dekady rozwoju Polski, Europy i świata. Popieramy ograniczenie emisji CO₂ do 55% do 2030 roku, zgodnie z unijnym planem redukcji emisji gazów cieplarnianych. Aby to osiągnąć, konieczna jest znacząca dekarbonizacja życia gospodarczego. Filarem niskoemisyjnego wzrostu gospodarczego, który zbliża nas do celów klimatycznych, jest energetyka odnawialna. Popieramy zdecydowane inwestycje w OZE. Stawiamy na prężnie rozwijające się elektrownie słoneczne i wiatrowe, jak również biogaz, sektor pomp ciepła oraz inne, ekologiczne źródła, uzupełniające niedobory braku energii. Zarówno OZE, jak i atom, są bezpieczne i ekologiczne, jednak musimy zastanowić się nad tym, które rozwiązanie przyniesie najwięcej korzyści dla polskiej gospodarki. Oczekujemy jak najszybszej, konstruktywnej dyskusji o ostatecznym składzie i proporcjach miksu energetycznego oraz taniej, bezpiecznej energii i publicznych inwestycji, będących kołem zamachowym polskiej gospodarki.
2. **Zielone miejsca pracy.** W procesie transformacji energetycznej konieczne będzie przekwalifikowanie pracowników sektora górniczego do nowych, zielonych, dobrze

płatnych, perspektywicznych miejsc pracy. Potrzebna jest w tym zakresie współpraca ze stroną społeczną i związkami zawodowymi. Musimy zapewnić z jednej strony bezpieczeństwo ekonomiczne pracowników, a z drugiej chronić bioróżnorodność i przyszłość naszej planety. Ponadto postulujemy stworzenia zielonych miejsc pracy dla specjalistów przy modernizacji budynków, wykonywaniu audytów energetycznych, instalacji farm wiatrowych i solarnych, projektowaniu budownictwa zeroemisyjnego i budowaniu biogazowni.

3. **Zielone spółdzielnie.** Popieramy stworzenie przyjaznych warunków i popularyzację innowacyjnych kooperatyw energetycznych. Zielone spółdzielnie to przedsiębiorstwa, które opierają się na współwłasności i podlegają demokratycznej kontroli. Właścicielami takich instalacji do pozyskiwania energii odnawialnej są wszystkie członkinie i członkowie takiej spółdzielni. Charakteryzuje je dobrowolne i otwarte członkostwo, wspólnotowe podejmowanie decyzji, współudział finansowy w inwestycjach i zyskach, jak również budowanie solidarności społecznej.
4. **Prawa zwierząt.** Miarą człowieczeństwa jest nasz stosunek do zwierząt, dlatego opowiadamy się za powołaniem urzędu Rzecznika Praw Ochrony Zwierząt. Chcemy zredukować cierpienie wszędzie tam, gdzie tylko jest to możliwe. Sprzeciwiamy się polowaniom, które uosabiają barbarzyństwo i niehumanitarne traktowanie zwierząt. Opowiadamy się za likwidacją ferm futerkowych i pomocą państwa dla osób dotychczas zatrudnionych w tym sektorze.
5. **Walka z suszą.** Walka ze skutkami suszy powinna być jednym z głównych priorytetów współczesnej Polski. Postulujemy wprowadzenie dopłaty retencyjnej dla rolników, znaczące zwiększenie zadrzewień i łąk kwietnych na terenach miejskich oraz tworzenie nowych cieków i oczek wodnych na terenie miast.
6. **Puszcze i parki.** Chcemy rozszerzania obszarów chronionych oraz zwiększenia liczby parków narodowych. Od 2001 roku na terenie Polski nie powstał żaden nowy park narodowy. Popieramy pomysł utworzenia Turnickiego Parku Narodowego na terenie Puszczy Karpackiej oraz objęcia całej Puszczy Białowieskiej statusem parku narodowego, jako skarbu dziedzictwa przyrodniczego. Sprzeciwiamy się nadmiernej wycinie drzew i zdecydowanie popieramy zwiększenie lesistości w Polsce.
7. **Ograniczenie spożycia mięsa.** Dla ograniczenia degradacji środowiska i ochrony zdrowia, konieczne jest zredukowanie spożycia mięsa. Długoterminowo możliwe jest to przede wszystkim przez zmianę nawyków żywieniowych. Proponujemy wprowadzenie pełnego finansowania bezmięsnych posiłków w szkołach, przygotowywanych z produktów pozyskiwanych od lokalnych rolników i przedsiębiorców, kupowanych na lokalnych targach.



GOSPODARKA

1. **Sprawiedliwe podatki.** Odrzucamy model państwa silnego wobec słabych i słabego wobec silnych. Chcemy systemu, w którym osoby o najniższych dochodach płacą niższe podatki, a najbogatsi w większym stopniu dorzucają się do wspólnego budżetu. Proponujemy zwiększenie kwoty wolnej od podatku, uszczelnienie systemu, zwiększenie progresji podatkowej i wprowadzenie dodatkowych, pośrednich stawek podatkowych, które ułatwiłyby przechodzenie między progami. W tworzeniu sprawiedliwego systemu podatkowego potrzebujemy aktywnej roli Unii Europejskiej, która zamieszkujących ją milionerów powinna objąć podatkiem majątkowym. Skuteczne opodatkowanie około 2,5% populacji UE, przynosiłoby każdego roku dodatkowe setki miliardów euro, które przeznaczyć powinniśmy na wyrównywanie różnic rozwojowych w Europie.
2. **Walka z cwaniactwem podatkowym.** Polska powinna aktywnie włączyć się w walkę z unikaniem opodatkowania i transferowaniem zysków do tzw. rajów podatkowych. Podatki powinny być płacone tam, gdzie prowadzi się działalność gospodarczą. W tej sprawie również potrzebujemy współpracy na szczeblu Unii Europejskiej i stanowczych reakcji dyplomatycznych i gospodarczych w stosunku do krajów, które swój model biznesowy oparły na okradaniu innych państw. Popieramy pomysł wprowadzenia globalnego, minimalnego podatku CIT w wysokości 21%.

3. **Przedsiębiorcze państwo.** Państwo nie może być wyłącznie nocnym stróżem. Doceniamy jego rolę w rozwoju gospodarki, kultury, nauki i technologii oraz zapewnieniu codziennego bezpieczeństwa bytowego obywatelom i obywatelkom. Sprzeciwiamy się rozprzedawaniu państwowych spółek i likwidowaniu publicznych instytucji. Opowiadamy się za aktywną rolą państwa w procesach gospodarczych, tworzeniu miejsc pracy, wyznaczaniu standardów zatrudnienia. Oczekujemy inicjatywy inwestycyjnej w nowoczesny, ekologiczny przemysł, wspierający transformację energetyczną Polski, wykorzystujący wiedzę i umiejętności polskich naukowców.
4. **Polski transport zbiorowy.** Polska ma doświadczenie i wyrobioną markę w sektorze transportu zbiorowego. Postulujemy stworzenie ambitnego planu inwestycyjnego, który postawi na nogi i zmodernizuje polski przemysł motoryzacyjny oraz zapewni finansowe bezpieczeństwo i możliwość rozwoju przemysłowi kolejowemu. Chcemy odbudowy polskiego rynku autobusowego i ciężarowego w oparciu o samochody elektryczne oraz dalszego rozwoju pociągów elektrycznych.
5. **Partycypacja pracownicza.** Korzystając z doświadczeń krajów zachodnich, proponujemy realne zwiększenie znaczenia głosu pracowników w zarządzaniu przedsiębiorstwami. Mechanizmy partycypacji pracowniczej powinny zostać wprowadzone zarówno w spółkach skarbu państwa, jak i w firmach prywatnych, zatrudniających powyżej 25 pracowników. Dodatkowo w firmach państwowych powyżej 200 pracowników udział pracowników w procesie decyzyjnym powinien wiązać się z dodatkiem od wypracowanego dochodu, dzielonym równo między wszystkich pracowników. 20% członków zarządów i rad nadzorczych spółek powinni stanowić reprezentanci związków zawodowych.
6. **Ochrona praw pracowniczych.** Wsłuchując się w głosy postępowych związków zawodowych, postulujemy utworzenie pionu prokuratorskiego w Państwowej Inspekcji Pracy, który reagowałby na szczególnie rażące naruszenia praw pracowniczych oraz nadanie PIP uprawnienia zmiany umów cywilnoprawnych na umowy o pracę, kiedy jest to uzasadnione. Proponujemy pełne oskładkowanie umów cywilnoprawnych i rozszerzenie ochrony przepisów prawa pracy na umowy-zlecenie.
7. **Publiczne wsparcie w zamian za korzyści.** Wszystkie wielkie kryzysy pokazują nam, że prywatny biznes, który na ogół narzeka na państwo, w trudnej sytuacji właśnie do państwa zwraca się o pomoc. Musimy skończyć z filantropią za pieniądze podatników. Państwo powinno ratować upadające w czasie kryzysu wielkie przedsiębiorstwa, ale nigdy nie bezwarunkowo. Dofinansowanie prywatnego biznesu publicznymi pieniędzmi powinno mieć charakter rynkowy i odbywać się wyłącznie w formie transakcji – pomoc za udziały. Mamy dosyć zerowania banków i wielkich korporacji na pieniądzach podatników.
8. **Odbudowa polskich sieci handlowych.** Rynek sieci handlowych w Polsce zdominowany jest przez wielki kapitał niemiecki, francuski i portugalski. Postulujemy

stworzenie alternatywy dla zagranicznego kapitału, zarówno w wymiarze sklepów wielkopowierzchniowych, jak i sieci małych, spółdzielczych sklepów, będących alternatywą dla działających obecnie w systemie franczyzowym sklepów ABC i Żabek, opierających swój model biznesowy na przerzucaniu pełnej odpowiedzialności na agentów, którzy często, zamiast zarabiać, wyłącznie popadają w coraz większe długi. Chcemy polskich sklepów, które pozwoliłyby uczciwie zarabiać prowadzącym je spółdzielcom i uczciwie płaciłyby polskim rolnikom. Marzy nam się zrównoważony system handlu, który pozwala rozwijać się lokalnym producentom i nie jest oparty na oszustwie i wyzysku.

9. **Walka z outsourcingiem w sektorze publicznym.** Ochroniarze i pracownicy techniczni w szkołach, szpitalach i urzędach, powinni być zatrudniani bezpośrednio przez instytucje publiczne, a nie podwykonawców, zatrudniających pracowników na umowach śmieciowych, za głodowe stawki, bez ubezpieczenia i prawa do urlopu. Państwo powinno wyznaczać standardy na rynku pracy, zamiast włączać się w bezwzględną rynkową grę o obniżanie kosztów. Jeżeli z jakichś powodów jest to niemożliwe – instytucje publiczne powinny zawierać umowy wyłącznie z uwzględnieniem klauzuli społecznej, gwarantującej pracownikom zatrudnienie na umowę o pracę, ubezpieczenie i godne wynagrodzenie.



WOLNOŚĆ

1. **Pakiet dla kobiet.** Żądamy prawa kobiet do zabiegu bezpiecznej, bezpłatnej i wolnej aborcji do 12 tygodnia ciąży, zachowania i przestrzegania postanowień konwencji stambulskiej, skutecznej ochrony przed przemocą domową, bezpłatnej i dostępnej antykoncepcji, w tym tabletki „dzień po” i możliwości podwiązania jajowodów, na takiej samej zasadzie, jak możliwość analogicznego zabiegu dostępna jest dla mężczyzn.
2. **Pakiet dla osób LGBT.** Żądamy wprowadzenia związków partnerskich, równości małżeńskiej, zakazu prowadzenia tzw. terapii konwersyjnych, przywrócenia w pełni refundowanego procesu korekty płci oraz ochrony przed mową nienawiści przez rozszerzenie art. 256 o przestępstwa na tle orientacji seksualnej i tożsamości płciowej.
3. **Godność dla więźniów.** Chcemy systemu resocjalizacji, połączonego z rozszerzoną możliwością podejmowania pracy. Więzienie powinno być przestrzenią do poprawy, edukacji i stwarzania warunków do powrotu obywateli do społeczeństwa, a nie formą systemowej zemsty na osadzonych.
4. **Głos młodych.** Postulujemy obniżenie czynnego prawa wyborczego do 16 roku życia w wyborach samorządowych. Społeczeństwo obywatelskie buduje się przede

wszystkim w oparciu o możliwość podejmowania politycznych decyzji. Uważamy, że młodzi ludzie mają pełne prawo, żeby podejmować polityczne decyzje dotyczące swojego najbliższego otoczenia poprzez wybór własnej reprezentacji. Jeżeli chcemy słuchać głosu młodych pokoleń, to pozwólmy im też decydować.

5. **Prawo do godnej śmierci.** Każdy powinien mieć prawo do decydowania o swoim ciele i życiu. Państwo powinno zapewnić dostęp do eutanazji na podstawie wyraźnej deklaracji woli w przypadku ciężkich nieuleczalnych chorób, przewlekłego cierpienia czy uporczywej starości.
6. **Prawa dziecka.** Dzieci są młodymi obywatelami, a nie czyjąś własnością. Najmłodsi powinni mieć prawo do niezideologizowanego i sprawnie działającego Rzecznika Praw Dziecka oraz respektowania swoich praw w domu i w szkole.



KULTURA

1. **Rola państwa w polityce kulturowej.** Chcemy pogłębionej dyskusji o roli państwa w procesie finansowania i kształtowania kultury. Na jakiej logice należy oprzeć politykę kulturową państwa? Czy ma to być ciche, bezstronne wsparcie niezależnych artystów, czy może rozwój kultury potrzebuje aktywnej roli państwa, wychodzenia z inicjatywą i mecenatu wielkich projektów?
2. **Gwarancja ubezpieczeń dla artystów i artystek.** Twórcy polskiej kultury, w znacznej części pracujący na umowach o dzieło, pozbawieni są obecnie ubezpieczenia zdrowotnego i prawa do emerytury. Przychylamy się do głosów środowisk artystycznych i wspieramy ich walkę o zagwarantowanie twórcom powszechnego ubezpieczenia, częściowo pokrywanego z opłaty od czystych nośników.
3. **Muzeum Ludowej Historii Polski.** Historia wszelkiego społeczeństwa jest historią walki wolnych i niewolników, panów i chłopów, właścicieli i robotników. Dotąd historia opowiadana była wyłącznie z perspektywy tych, którzy mieli władzę. Potrzebujemy alternatywy do wielkich, narodowych narracji, które uzupełnione zostaną historią opowiedzianą z perspektywy tych, którymi przez wieki rządzono. Postulujemy

stworzenie nowoczesnego muzeum, które rozszerzy i uzupełni narrację o polskiej historii.

4. **Likwidacja IPN.** Instytut Pamięci Narodowej w praktyce jest Instytutem Propagandy Nacjonalistycznej. Żądamy likwidacji tej szkodliwej instytucji i stworzenia centrum badań nad historią Polski, który wyprostowałby kłamstwa i mity na temat polskiej historii. Chcemy przypomnieć o zmarginalizowanych polskich bohaterach i bohaterkach oraz patriotycznej historii lewicy, która dzisiaj pozostaje praktycznie nieznana.
5. **Zasypywanie wykluczenia kulturowego.** Kulturę tworzy się nie tylko w wielkich miastach. Potrzebujemy zwiększonego i stabilnego dofinansowania gminnych ośrodków kultury, które pozwoli szkolić i zatrudniać animatorów lokalnej społeczności i organizować interesujące wydarzenia kulturowe w mniejszych ośrodkach.
6. **Siła w różnorodności.** Polska zawsze była krajem, w którym istotną rolę kulturową odgrywały mniejszości. Dzisiaj również powinniśmy czerpać inspirację i wspierać grupy, które działają i tworzą poza mainstreamem polskiej kultury. Chcemy stworzenia funduszu kultur środowisk mniejszościowych, który będzie wspierał i upowszechniał twórczość mniejszości narodowych, etnicznych, religijnych, twórczość osób LGBTQ+, sztukę tworzoną przez osadzonych oraz wspierał alternatywne kultury młodzieżowe.
7. **Rozwój alternatywnych klubów sportowych.** Ideą przewodnią sportu było przyjazne współzawodnictwo i samodoskonalenie, a nie wielki biznes i zamiana sportowców w świetnie opłacane słupy reklamowe. Potrzebujemy programu wsparcia alternatywnych klubów sportowych, które zadbają o przyjazną atmosferę na trybunach oraz szkółek piłkarskich, które wychowywać będą młodych ludzi w duchu szacunku, tolerancji i zdrowej rywalizacji.
8. **Dojrzałość kulturowa.** Kultura Europy i znacznej części świata prześlągnięta jest nadal mniej lub bardziej jawnymi patriarchalnymi normami, nacjonalizmem i homofobią. Potrzebujemy włączenia się w postępujące procesy edukacyjne, społecznego zaangażowania i wsparcia procesu ewolucji kultury w celu eliminacji toksycznych wzorców.



POLITYKA SPOŁECZNA

1. **Skrócenie czasu pracy.** 8-godzinny dzień pracy to wielkie osiągnięcie XIX i XX wieku, o które stanowczo walczyły pokolenia strajkujących robotników. W Polsce wprowadzono go już ponad 100 lat temu. Od tego czasu wiele się zmieniło. System kapitalistyczny i struktura gospodarcza zmodyfikowały swój charakter, nastąpił niesamowity postęp techniczny, a rynek cyfrowy dokonał rewolucji, jeżeli chodzi o stosunki i charakter pracy oraz zwiększenie jej wydajności. Kontynuując walkę o odzyskanie jak największej kontroli nad naszym życiem i doceniając twórczą rolę czasu wolnego, postulujemy wprowadzenie 7-godzinnego dnia pracy przy zachowaniu dotychczasowych wynagrodzeń.
2. **Pełna płaca na zwolnieniu.** Wychodzimy z przekonania, że nikt nie powinien być karany za chwilowe pogorszenie stanu zdrowia. System, w którym pracownikom obcina się pensje za okres choroby, prowadzi wyłącznie do tego, że wielu z nich zmuszonych jest do przychodzenia do pracy i zarażania innych pracowników i klientów. Zwolnienie lekarskie powinno gwarantować pracownikom możliwość spokojnego powrotu do zdrowia, przy zachowaniu 100% wynagrodzenia zasadniczego.

3. **Bezpieczna starość.** Proponujemy wprowadzenie emerytury obywatelskiej, jako jednolitego świadczenia dla wszystkich obywateli i obywaterek w wysokości 1600 złotych na rękę. Uważamy, że sprawiedliwy system wymaga likwidacji 30-krotności składek na ZUS i wprowadzenia limitu maksymalnej emerytury, jaka może być wypłacana ze środków publicznych, przy jednoczesnym zachowaniu możliwości dodatków emerytalnych pochodzących z prywatnych funduszy.
4. **Cofnięcie ustawy represyjnej.** Prawo nie może działać wstecz, dlatego stanowczo żądamy przywrócenia funkcjonariuszom i funkcjonariuszkom służb mundurowych świadczeń emerytalnych, których zostali bezprawnie pozbawieni w roku 2009 i 2016 i skazani na nędzę.
5. **Pomoc osobom bezdomnym.** Prawo do mieszkania uznajemy za prawo człowieka oraz jeden z fundamentów możliwości godnego i szczęśliwego życia. Doraźnie proponujemy jednak pakiet, który osobom w kryzysie pomoże w stanięciu na nogi. Chcemy stworzenia sieci publicznych łazni, toalet, pralni i noclegowni, połączonych z wyspecjalizowaną opieką psychologiczną oraz możliwością rejestracji adresu korespondencyjnego, dzięki któremu osoby bezdomne i szukające pracy, nie będą musiały przyznawać się do sytuacji, w jakiej aktualnie się znajdują.
6. **Legalizacja miękkich narkotyków.** Postulujemy zniesienie kar za posiadanie marihuany i substancji psychodelicznych na własny użytek, umożliwienie hodowli 4 krzaków konopi na gospodarstwo domowe oraz dostępność naloksonu w aptekach bez recepty, dzięki czemu możliwe będzie ratowanie życia osób, które przedawkowały opioidy. Substancje psychoaktywne mogą być niebezpieczne, kiedy ich produkcją i dystrybucją zajmują się mafie, a zdobyć je można wyłącznie w sferze czarnego rynku. Przebadane, dopuszczone do obrotu substancje stanowią zdecydowanie mniejsze zagrożenie dla zdrowia użytkowników i wyzwanie dla lekarzy. Odpowiedzialna i nowoczesna polityka narkotykowa powinna być prowadzona w oparciu o zwiększoną edukację społeczną i program redukcji szkód.
7. **Pakiet dla osób z niepełnosprawnościami.** Osoby z niepełnosprawnościami mogą i chcą prowadzić aktywne, samodzielne życie, jednak koszty z jakimi się to wiąże, dla wielu są przygniatające. Postulujemy zwiększenie wysokości zasiłku i dofinansowania do zakupu aparatów słuchowych, protez i wózków. Potrzebujemy również promocji profesji asystenta osobistego i zapewnienie takiej pomocy wszystkim osobom, które tego potrzebują. Chcemy dostosowania wielkości telewizyjnych tłumaczy do potrzeb osób głuchych oraz zapewnienia dostępu do tłumacza we wszystkich urzędach i instytucjach publicznych na miejscu lub przez połączenie zdalne.
8. **Program 500+.** Doceniamy rolę, jaką program 500+ odegrał w wyciąganiu polskich rodzin z biedy. Jest to również program, który zapewnił rodzicom wynagrodzenie za pracę opiekuńczą wykonywaną w domu. Popieramy dalsze funkcjonowanie programu 500+ i rozszerzenie go na osoby uczące się do 26 roku życia. Rozszerzenie programu

odciąży polskie rodziny, których dzieci wyjeżdżają na studia, a ze studentów choć w podstawowym stopniu zrzuci konieczność pełnoetatowej pracy, co umożliwi im pełniejsze oddanie się rozwojowi naukowemu i zwiększy jakość szkolnictwa wyższego.



INFRASTRUKTURA

1. **Program budowy mieszkań.** W Polsce brakuje 2 milionów mieszkań. Postulujemy powołanie publicznego dewelopera, który zlikwiduje problem luki mieszkaniowej i stworzy alternatywę dla rozwijającej się patodeweloperki. Potrzebujemy tanich mieszkań na wynajem, w miarę możliwości budowanych w standardzie zero- lub plusenergetycznym, dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
2. **Bezpłatne, publiczne drogi.** Drogi ekspresowe i autostrady powinny być dostępne dla wszystkich, bez względu na zasobność portfela. Państwo powinno przejąć nadzór nad autostradami i zapewnić obywatelom swobodę poruszania się po swoim terytorium.
3. **Przyjazna przestrzeń publiczna.** Sprzeciwiamy się zaśmiecaniu przestrzeni publicznej reklamami wielkoformatowymi i betonozie niszczącej nasze najbliższe otoczenie. Chcemy zielonych, szczęśliwych miast z infrastrukturą przyjazną pieszym i rowerzystom, a nie betonowych pustyń, zaprojektowanych wyłącznie pod potrzeby samochodów osobowych.
4. **Walka z wykluczeniem transportowym.** Autobus w każdej gminie, pociąg w każdym powiecie. Potrzebujemy rozbudowy publicznej sieci kolejowej i autobusowej, a docelowo całkowicie bezpłatnego i ekologicznego transportu publicznego, w jak największym stopniu opartego o polskie zielone przedsiębiorstwa i technologie.

5. **Walka z wykluczeniem cyfrowym.** Według indeksu DESI Polska pozostaje w ogonie Europy, jeżeli chodzi o rozwój cyfryzacji, a pandemia tylko rażąco uwidoczniła istniejące już problemy związane z wykluczeniem cyfrowym. Seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami i dzieci bez komputerów, z dnia na dzień stali się niemal całkowicie niewidoczni. Potrzebujemy doprowadzenia szybkiego Internetu do każdego zamieszkałego miejsca w Polsce, dofinansowania do zakupu komputerów przez najuboższych, szerokiego programu szkoleń z obsługi komputera i Internetu dla seniorów.
6. **Modernizacja sieci energetycznej.** Skuteczna transformacja energetyczna nie będzie możliwa bez modernizacji przestarzałej sieci przesyłowej energii elektrycznej. Obecnie około 40% sieci przesyłowej w Polsce ma więcej niż 40 lat, a około 75% powstało ponad 25 lat temu. Przestarzała sieć powoduje istotne straty energii i uniemożliwia efektywne przesyłanie energii z OZE oraz rozwój elektromobilności.
7. **Decentralizacja urzędów.** Popieramy proces częściowej decentralizacji urzędów centralnych i wyprowadzenia ich z Warszawy do innych regionów Polski. Częściowe rozproszenie urzędów centralnych stworzy stabilne, dobrze płatne miejsca pracy w wyludniających się mniejszych ośrodkach, symbolicznie wzmocni je na mapie Polski, zmniejszy koszty ich funkcjonowania, a terytorialne oddalenia od władzy centralnej zmniejszy siłę politycznych nacisków wywieranych na urzędy, które powinny być niezależne i bezstronne.



ROLNICTWO

1. **Kontraktacja rolnictwa.** Rolnictwo w Polsce powinno opierać się na zasadzie kontraktacji, gdzie producent rolny zobowiązuje się wytworzyć i dostarczyć kontraktującemu (państwu), określoną ilość produktów rolnych określonego rodzaju, a kontraktujące państwo zobowiązuje się te produkty odebrać w terminie umówionym, zapłacić umówioną cenę oraz spełnić określone świadczenia dodatkowe. Podstawą do kontraktacji powinien być coroczny raport zapotrzebowania na konkretne produkty rolne, który sporządzany powinien być przez specjalistów od żywienia, demografii, lekarzy i wszystkie inne potrzebne do określenia zapotrzebowania na jedzenie instytucje. Kontraktacja rolnictwa zapewnia bezpieczeństwo rolnikom, gdyż uniezależnia ich od mechanizmów rynkowych, oraz od wahań cen płodów rolnych czy żywca. Kontraktacja rolnictwa ogranicza również nadprodukcję w rolnictwie, co prowadzi do redukcji marnotrawstwa jedzenia, co dalej przekłada się na zmniejszenie zużycia tak cennej dziś wody.
2. **Koniec dyskryminacji polskiego rolnictwa – walczymy o dopłaty!** Domagamy się podwyższenia stawek i kwot dopłat do poziomu, z jakim mamy do czynienia w bogatych krajach Europy Zachodniej. Polski rolnik nie jest gorszy niż rolnik niemiecki, belgijski czy holenderski. Większe środki pozwolą nam na wypracowanie jeszcze

lepszego standardów produkcji rolnej, co przełoży się na bardziej ekologiczne i naturalne produkty. Przywrócimy dopłaty do produkcji owoców miękkich i stworzymy rozwinięty system dopłat do produkcji zamienników mięsa.

3. **Przyjazny urząd.** Upominamy się o podwyżki w sektorze publicznym, szczególnie w największej agencji płatniczej w Unii, jaką jest Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Pracownicy, którzy na co dzień wykonują tak ważną dla rolnictwa i prawidłowego funkcjonowania całego społeczeństwa pracę, powinni godnie zarabiać. Postulujemy, aby w okresie przyjmowania wniosków w biurach powiatowych ARiMR znajdowało się stanowisko Oddziału Doradztwa Rolniczego, którego pracownicy będą mogli pomóc wypełnić wnioski o dopłaty lub udzielić innych potrzebnych informacji, powinno być to nieodpłatne. Należy rozwijać wprowadzony już w życie portal internetowy IRZplus, aby jeszcze więcej spraw urzędowych można było załatwić bez wychodzenia z domu.
4. **Fundusz Ubezpieczeń Rolniczych.** Postulujemy powołanie do życia specjalnego funduszu, do którego rolnicy odprowadzaliby symboliczne składki, a który całościowo byłby gwarantowany przez państwo. Fundusz zajmowałby się wypłacaniem odszkodowań rolnikom poszkodowanym w wyniku klęsk żywiołowych lub innych złych warunków pogodowych, które w prostej linii przełożyły się na straty w produkcji rolnej. Wśród zjawisk, których to konsekwencje pokrywane byłyby z funduszu, znajdują się m.in. susze, powodzie, gradobicia czy przymrozki.
5. **Kółka rolnicze to nie przeżytek!** Małe i średnie gospodarstwa mają dziś utrudniony dostęp do modernizacji i rozwoju, na takim poziomie jak gospodarstwa wielkopowierzchniowe. Dobrym rozwiązaniem byłoby odrodzenie kółek rolniczych, które dysponowałyby wspólnym sprzętem rolniczym. Rolnik nie musiałby wtedy kupować drogiego kombajnu na własność, ani płacić wysokich kwot za jego wynajem, ale mógłby korzystać ze sprzętów i maszyn, które należą do kółek rolniczych oraz wspólnot rolników je tworzących. Kółka rolnicze to również dobry punkt wyjścia do spółdzielczego zarządzania gruntami rolnymi. Rolnicy o małym areale, skupieni dobrowolnie w kółku, mogliby wspólnie powoływać do życia bardzo duże gospodarstwa, co znacząco zwiększyłoby plon i ułatwiło specjalizację produkcji, która to w małych gospodarstwach jest praktycznie niemożliwa.
6. **Ludowe Kluby i Zespoły Sportowe.** Jednym z największym punktów wspólnych dla wiejskich społeczności jest często lokalny klub sportowy, który bez względu na poziom sportowy spaja mieszkańców wsi poprzez budowanie wspólnoty kibiców i zawodników danej drużyny. LKSy i LZSy to również miejsce, gdzie stawiać swoje kroki mogą przyszli wielcy piłkarze, jednak dziś jest to utrudnione z uwagi na zbyt małe środki przeznaczane na rozwój sportu ludowego.
7. **Program wsparcia obszarów postPGRowskich.** Od momentu rozwiązania Państwowych Gospodarstw Rolnych, czyli od blisko 30 lat, byli pracownicy i

mieszkańcy terenów-gmin, gdzie PGR był głównym pracodawcą, nie otrzymali praktycznie żadnej pomocy. Brak działania, skupionego na poprawie warunków życia tych ludzi, brak programów aktywizacji zawodowej oraz brak państwowych inwestycji na tych terenach, prowadzi do jeszcze większego rozwarstwienia społecznego, do ponadprzeciętnego bezrobocia oraz szybkiej depopulacji tych terenów, a walka o godną pracę w miejscu zamieszkania, bez potrzeby wyjazdu do wielkiego miasta, powinna być jednym z głównych postulatów każdej postępowej siły.

